Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2020; 1 (112): 36-43
УДК: 347.961
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2020/1.112-7

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2020

С. Кравцов, канд. юрид. наук, доц.
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Харків, Україна

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ЗАВЕРШАЛЬНА ЧАСТИНА СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ У СВІТЛІ ПРАКТИКИ ЄСПЛ ТА ПРОТИДІЯ ЗЛОВЖИВАННЯМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ УЧАСНИКІВ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Досліджено питання виконання судових рішень, доступ до правосуддя в цивільних справах, зокрема й ефективність виконання судових рішень. На підставі проаналізованих матеріалів з'ясовується природа виконання цивільних рішень і виконавчого провадження загалом. Досліджено зловживання правом під час виконання судових рішень. На підставі здійсненого аналізу виділяються такі види зловживань: зловживання стягувачем свого права щодо вибору місця відкриття виконавчого провадження, реєстрація боржником у місці свого проживання (що є єдиним майном боржника, на яке може бути звернено стягнення) малолітньої або неповнолітньої дитини, скасування результатів електронних торгів через формальні, технічні помилки організатора електронних торгів, зловживання боржником своїм правом на недоторканність житла, ініціювання боржником паралельного судового розгляду щодо оскарження результатів електронних торгів у той час, як новий власник звертається з позовом до суду про усунення перешкод у користуванні житловим приміщенням та виселення, зневажливе ставлення учасників виконавчого провадження до виконавця під час розгляду в суді скарги на дії виконавця. Доступність правосуддя в цивільних справах й ефективність механізму захисту прав, свобод та інтересів безпосередньо пов'язана із дотриманням на рівні національного правопорядку вимоги про беззворотну реалізацію судових рішень та наявністю дієвих механізмів їхнього примусового виконання. У літературі із цивільного процесуального права залишається дискусійним питання стосовно природи виконавчого провадження та його місця в системі права. Розгляд питань зловживання процесуальними правами ведеться зазвичай у двох напрямах, що не заперечують один одного, – з погляду оцінки зловживання як негативного процесуального явища або аналізу окремих форм зловживань процесуальними правами. З'являються і дослідження, де заперечується правомірність конструкції зловживання процесуальними правами.

Ключові слова: правосуддя, виконавче провадження, цивільний процес, зловживання правом.

Вступ. Обов'язковість судових рішень визнається однією з основних засад судочинства на рівні Конституції України (ст. 129). Крім того, ст. 129-1 Конституції України закріпила положення про те, що судове рішення є обов'язковим до виконання [1]. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд. Зазначені вище конституційні положення свідчать про те, що одним із пріоритетних напрямів конституційної реформи щодо питань правосуддя наразі визнається удосконалення функціонування суміжних із правосуддям сфер юридичної практики, однією із яких є виконання судових рішень, результатом чого стало ухвалення Законів України "Про виконавче провадження" та "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів" від 02.06.2016, які є знаковими з позиції модифікації національної моделі виконавчого провадження [2, 5]. Обов'язковість судових рішень визнається однією з основних засад судочинства на рівні Конституції України (ст. 129). Крім того, ст. 129-1 Конституції України закріпила положення про те, що судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд [1]. Зазначені конституційні положення свідчать про те, що одним із пріоритетних напрямів конституційної реформи щодо питань правосуддя наразі визнається удосконалення функціонування суміжних із правосуддям сфер юридичної практики, однією з яких є виконання судових рішень, результатом чого стало ухвалення Законів України "Про виконавче провадження" та "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів" від 02.06.2016, які є знаковими з погляду модифікації національної моделі виконавчого провадження [2, 5].

Крім того, в Указі Президента України "Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2010 роки" реорганізація системи виконання судових рішень і підвищення ефективності виконавчого провадження визнається пріоритетним напрямом реформування, що передбачає:

- створення єдиного механізму функціонування системи органів примусового виконання рішень;
- зниження формалізації, оптимізація стадій виконавчого провадження та термінів проведення виконавчих дій;
- досягнення справедливого балансу інтересів між захистом прав стягувачів і боржників, зокрема і через надання виконавцям практичного доступу до активів боржників і водночас забезпечення гарантій від зловживань, упровадження дієвих стимулів для добровільного виконання судових рішень, заходів впливу щодо боржників [8]. У такому контексті особлива увага має бути приділена дослідженню теоретичних засад виконавчого провадження, що у сучасному дискурсі має відбуватися з урахуванням міжнародних стандартів справедливого судочинства та наднаціональних тенденцій у цій сфері.

Слід зауважити, що теоретичним дослідженням зазначеної проблеми займалися такі вчені, як: Л. Талан, С. Якимчук, О. Ткачук, М. Юкова, С. Білоусов та ін.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Доступ до правосуддя в цивільних справах та ефективність виконання судових рішень. Більшість учених дотримуються класичного підходу та розглядають виконавче провадження як певну частину цивільного судочинства – стадію, провадження або правозастосовний цикл. Наприклад, Л. Талан зазначає, що виконання рішень суду завершує діяльність зі здійснення правосуддя і процес захисту права, що здійснюється судом. З огляду на це правосуддя варто розуміти в широкому вимірі – як діяльність суду з розгляду спору і виконання судового рішення. На думку автора, відносини, що складаються у процесі виконавчого провадження, становлять заключну стадію цивільного процесу, у якій реалізується судове рішення і в якій державний

© Кравцов С., 2020

виконавець функціонує під контролем суду [10]. Водночас С. Якимчук розглядає виконання судових рішень у ролі провадження цивільного судочинства [11]. Натомість О. Ткачук вважає, що виконання судових рішень у цивільних справах слід розглядати як завершальний правозастосовний цикл цивільного судочинства, що не має самодостатнього значення поза його межами. Крім того, автор відносить до сфери цивільного процесу також виконання рішень третейських судів, комісій щодо трудових спорів, виконавчі дії за виконавчим написом нотаріуса, що пов'язане з обстоюваною автором ідеєю розширення сфери юстиціарної діяльності [12].

На противагу розумінню виконавчого провадження як частини цивільного судочинства, деякими авторами обстоюється позиція щодо існування самостійної галузі права, предметом якої є суспільні відносини у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів, що може мати різні назви – "цивільне виконавче право", "виконавче процесуальне право", "виконавче право" тощо. Наприклад, на думку М. Юкова, відносини, що виникають у зв'язку з виконанням рішень юрисдикційних органів, є предметом самостійної галузі – виконавчого права [13]. Ю. Білоусов вважає, що виконавче провадження має бути відділене від будь-якої галузі права, зокрема від цивільного процесуального права, і знайти самостійне місце в системі права, що має отримати назву цивільне виконавче право [14].

Крім того, у літературі також висловлювалася і досить своєрідна думка, відповідно до якої виконавче провадження слід відносити до сфери адміністративного процесу. Наприклад, С. Фурса та С. Щербак зауважують, що виконавчий процес має ввійти до системи адміністративного процесу, де займатиме місце одного з видів проваджень, нарівні з такими видами, як провадження у справах про адміністративні правопорушення, дисциплінарне провадження тощо [15].

Навряд чи можна погодитися із зазначеною позицією, адже вона загалом базується на тезі про те, що Державна виконавча служба належить до системи органів виконавчої влади, а тому її діяльність має охоплюватися нормами адміністративного права, адміністративного процесу тощо. Проте наразі з появою приватних виконавців така думка втрачає свою актуальність. Крім того, сама природа правовідносин, що виникають між державним виконавцем і сторонами виконавчого провадження, не містить ознак владовідносин або управлінських відносин.

На нашу думку, проблема природи виконавчого провадження та його місця у структурі цивільного процесуального права має вирішуватися з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. (надалі – ЄКПЛ) і прецедентної практики ЄСПЛ з питань її тлумачення та застосування [16]. У цьому контексті надзвичайно важливе значення має п. 1 ст. 6 ЄКПЛ, що закріплює право кожного на справедливий і публічний розгляд його справи незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав й обов'язків цивільного характеру. Буквальне тлумачення положень п. 1 ст. 6 ЄКПЛ не дозволяє говорити про те, що її сфера поширюється на виконавче провадження. Проте, незважаючи на відсутність у тексті п. 1 ст. 6 ЄКПЛ безпосереднього посилання на обов'язкове виконання рішень суду як на складову права на справедливий судовий розгляд, ЄСПЛ, застосувавши еволюційне тлумачення ст. 6 ЄКПЛ, вніс вимогу про беззворотну реалізацію судових рішень до елементів права на справедливий судовий розгляд. Наприклад, у рішенні у справі *"Hornsby v. Greece"* ЄСПЛ уперше зазначив, що право на справедливий судовий розгляд стало б ілюзорним, якби правова система держави дозволяла, щоб остаточне й обов'язкове рішення суду залишалося невиконаним на шкоду одній зі сторін. Важко уявити, щоб ст. 6 ЄКПЛ, докладно описуючи процесуальні гарантії, які надаються сторонам, – справедливий, публічний і швидкий розгляд, – залишила б виконання судових рішень без захисту [17]. Тлумачення ст. 6 ЄКПЛ як такої, що присвячена лише праву на доступ до суду та судовому процесу, очевидно, призвело б до наслідків, несумісних із принципом верховенства права, обов'язок дотримуватися якого високі договірні сторони взяли на себе, ратифікувавши ЄКПЛ. Виконання рішень, ухвалених будь-яким "судом", слід розглядати як невід'ємну частину "судового розгляду" з огляду на мету п. 1 ст. 6 ЄКПЛ [16].

У цьому контексті варто звернути увагу на те, що у самому Законі України "Про виконавче провадження" *виконання судових рішень визначається як завершальна стадія судового провадження*. Наприклад, відповідно до ст. 1 Закону України "Про виконавче провадження" виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) – сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і здійснюються на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню [2]. Проте, на нашу думку, таке формулювання законодавства не свідчить про те, що фактично законодавець визнає виконання судових рішень у цивільних справах саме стадією цивільного процесу. Вважаємо, що зазначені положення законодавства мають тлумачитися не буквально, а в розрізі практики ЄСПЛ. Так, у рішенні у справі "Krutko v. Ukraine (no. 2)" ЄСПЛ зазначив, що провадження в суді та виконавче провадження є відповідно першою та другою стадіями одного провадження. Отже, виконавче провадження не має бути відокремленим від судового, і ці обидва провадження мають розглядатися як цілісний процес [18]. На нашу думку, відповідну норму законодавства слід тлумачити саме в такому контексті, відповідно до чого судовий розгляд і подальше виконання судових рішень слід вважати двома частинами (стадіями) процесу захисту невизнаних, оспорюваних або порушених прав, свобод та інтересів осіб. Водночас виконання судових рішень у структурі цивільного судочинства необхідно розглядати саме як провадження, що найадекватніше відображає структуру цивільного процесу як асиметричної системи горизонтальних і вертикальних проваджень.

Зловживання правом під час виконання судових рішень. Однією з актуальних проблем юриспруденції останнього часу є проблема зловживання правом. Це стосується й науки цивільного процесуального права [19].

Проблема зловживань процесуальними правами органічно пов'язана з питаннями поняття й ознак цивільних процесуальних правопорушень і цивільної процесуальної відповідальності, хоча існування цих конструкцій у процесуальній науці також не є безспірним. Початком дослідження зазначених проблем слід вважати спільну роботу Н. Чечиної та П. Елькінд, присвячену кримінальній та цивільно-процесуальній відповідальності, у якій уперше було вжито поняття "цивільна процесуальна відповідальність" [20].

Нині слід визнати, що проблема зловживань процесуальними правами є важливою, і це пояснюється такими факторами:

- поширеністю процесуальних зловживань на практиці, що закономірно породжує питання про боротьбу з негативними виявами;
- відсутністю загальновизнаних і підтриманих законом критеріїв зловживання процесуальними правами, встановлення яких на практиці могло б зумовити застосування до суб'єкта заходів процесуального примусу;
- універсальністю цієї проблематики, оскільки будь-яке процесуальне питання може (а в ряді випадків і має) аналізуватися в контексті запобігання процесуальним зловживанням. Будь-яка процесуальна норма, що ухвалюється законодавцем, має оцінюватися з погляду можливості адресата такої норми неналежним чином використовувати надані нею правові можливості з урахуванням фактора зловживання процесуальними правами.

Явище "зловживання правом", як це не парадоксально, саме по собі можна розцінити як юридичний парадокс. Його внутрішня суперечливість була відзначена М. Агарковим, який звернув увагу на те, що наявність в особи суб'єктивного права унеможливлює ним зловживання за визначенням, а дії, які називають зловживанням правом, насправді вчиняються поза межами права [21]. Не всі вчені підтримували такий підхід, оскільки, яким не був би рівень конкретизації дій, що входять до змісту суб'єктивного права, він не може вичерпати всі можливі його вияви і відповідна норма права залишається загальним правилом поведінки.

З огляду на це і постає необхідність визначити межі здійснення суб'єктивного права, тобто встановити критерій, яким слід керуватися при оцінці правомірності тих чи інших дій носія цього права [22].

Головний аргумент учених, які вважають, що можливість зловживання процесуальними правами не має під собою будь-яких підстав, зводиться до того, що всі процесуальні дії, умови і порядок учинення кожної з них мають бути зазначені законодавцем [23]. Отже, якщо певна поведінка дозволена процесуальним законом, то немає жодних підстав розцінювати її як зловживання правом. Визнається також, що в цивільному процесі може мати місце певна "незручна" поведінка, що надає суб'єкту необґрунтовані переваги, однак унеможливлення цього бачиться не в боротьбі з такими ефемерними зловживаннями, а винятково в удосконаленні процесуального законодавства [24].

Подібний підхід викликає такі заперечення. Законодавець з огляду на об'єктивні причини неспроможний передбачити та врегулювати всі ситуації, що можуть виникнути в цивільному процесі і в яких може мати місце недобросовісна поведінка.

Відповідно до ч. 2 ст. 44 ЦПК України залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню цивільного судочинства, зокрема:

- подання скарги на судове рішення, що не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для врегулювання питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення свідомо безпідставного відведення або вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення;
- подання кількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання кількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;
- подання свідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, що має очевидно штучний характер;
- необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи або свідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою;
- укладання мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі [4].

У процедурі виконання судових рішень та інших органів не в поодиноких випадках проглядаються зловживання процесуальними правами сторонами виконавчого провадження. Проаналізувавши судову практику та норми чинного законодавства, можна виокремити такі види зловживання процесуальними правами:

- **Зловживання стягувачем свого права щодо вибору місця відкриття виконавчого провадження.** Відповідно до ст. 24 Закону України "Про виконавче провадження" виконавчі дії провадяться державним виконавцем за місцем проживання, перебування, роботи боржника або за місцезнаходженням його майна. Право вибору місця відкриття виконавчого провадження між кількома органами державної виконавчої служби, що можуть вчиняти виконавчі дії щодо виконання рішення на території, на яку поширюються їхні функції, належить стягувачу [2].

Приватний виконавець приймає до виконання виконавчі документи за місцем проживання, перебування боржника – фізичної особи, за місцезнаходженням боржника – юридичної особи або за місцезнаходженням майна боржника.

Задля обрання "потрібного" відділу державної виконавчої служби або того приватного виконавця в певному виконавчому окрузі стягувач подає заяву про відкриття виконавчого провадження із зазначенням того, що йому відомо, що майно боржника перебуває на певній території. Що стосується нерухомого майна, то виконавець вправі пересвідчитись у цих твердженнях шляхом отримання відповідної інформаційної довідки з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна щодо суб'єкта. Проте щодо рухомого майна, такої можливості у виконавця немає.

Задля запобігання такого виду порушення пропонуємо викласти ч. 1 ст. 24 Закону України "Про виконавче провадження" в такій редакції "виконавчі дії провадяться державним виконавцем за місцем проживання, перебування, роботи боржника або за місцезнаходженням його нерухомого майна" [2].

- **Реєстрація боржником у місці свого проживання (що є єдиним майном боржника, на яке може бути звернено стягнення) малолітньої або неповнолітньої дитини.** Згідно зі ст. 50 Закону України "Про виконавче провадження" звернення стягнення на об'єкти нерухомого майна здійснюється в разі відсутності в боржника достатніх коштів чи рухомого майна [2]. При цьому насамперед звертається стягнення на окрему від будинку земельну ділянку, інше приміщення, що належать боржнику. В останню чергу звертається стягнення на житловий будинок чи квартиру, у якому фактично проживає боржник. Разом із житловим будинком стягнення звертається також на прилеглу земельну ділянку, що належить боржнику. У разі звернення стягнення на об'єкт нерухомого майна виконавець здійснює в установленому законом порядку заходи щодо з'ясу-

вання належності майна боржнику на праві власності, а також перевірки, чи перебуває це майно під арештом. Після документального підтвердження належності боржнику права власності на об'єкт нерухомого майна, виконавець накладає на нього арешт і вносить відомості про такий арешт до відповідного реєстру у встановленому законодавством порядку. Про накладання арешту на об'єкт нерухомого майна, заставлене третім особам, виконавець невідкладно повідомляє таким особам.

Під час здійснення виконавчого провадження боржник умисно реєструє у своєму єдиному майні, на яке виконавцем може бути звернено стягнення, малолітню або неповнолітню дитину. Відповідно до ч. 4 ст. 12 Закону України "Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей" для вчинення будь-яких правочинів щодо нерухомого майна, право власності на яке або право користування яким мають діти, необхідний попередній дозвіл органів опіки та піклування, що надається відповідно до закону [3]. Посадові особи органів опіки та піклування несуть персональну відповідальність за захист прав та інтересів дітей при наданні дозволу на вчинення правочинів щодо нерухомого майна, яке належить дітям. Нормами Закону України "Про виконавче провадження" не передбачається такого обов'язку виконавця щодо отримання згоди органів опіки та піклування щодо можливості реалізації майна боржника [2].

Для того, щоб уникнути зазначеного зловживання процесуальним правом боржником пропонуємо внести зміни в діюче законодавство, а саме: ст. 50 Закону України "Про виконавче провадження", ст. 12 ЗУ "Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей" та п. 11 Постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 207 "Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру" [2, 3, 6].

Статтю 50 Закону України "Про виконавче провадження" вважаємо за доцільне доповнити ч. 4-1 такого змісту: "у разі звернення стягнення на об'єкт нерухомого майна виконавець звертається до виконавчого органу сільської, селищної або міської ради, до сільського голови (у разі, коли відповідно до закону виконавчий орган сільської ради не утворено; далі – орган реєстрації) на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на яку поширюються повноваження відповідної сільської, селищної або міської ради, із постановою про заборону реєстрації малолітніх або неповнолітніх осіб" та ч. 6 в такій редакції: "У випадку, коли під час звернення стягнення на нерухоме майно боржника виконавцем буде встановлено, що в зазначеному об'єкті нерухомості, на яке звертається стягнення, зареєстровані малолітні або неповнолітні діти, виконавці мають право звернутися до суду із подання про надання дозволу на звернення стягнення на таке майно" [2].

Для повного узгодження цієї законодавчої пропозиції з іншими нормативно-правовими актами також пропонуємо п. 11 Постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 207 "Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру" викласти в такій редакції:

"Орган реєстрації відмовляє в реєстрації/знятті з реєстрації місця проживання, якщо:

- особа не подала необхідних документів або інформації;
- у поданих документах містяться недостовірні відомості або подані документи є недійсними;
- звернулася особа, яка не досягла 14 років;
- наявна Постанова виконавця про заборону реєстрації малолітніх або неповнолітніх осіб" [6].

Скасування результатів електронних торгів через формальні, технічні помилки організатора електронних торгів. Відповідно до Порядку реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 22 грудня 2015 р. № 2710/5 та зареєстрованого 23 грудня 2015 р. за № 1620/28065 визначено, що електронні торги – продаж майна на прилюдних торгах за принципом аукціону на комісійних умовах засобами системи електронних торгів через вебсайт, за яким його власником стає учасник, який під час торгів запропонував за нього найвищу ціну. Арештоване майно – рухоме або нерухоме майно боржника (крім земельних ділянок та майна, вилученого з обігу згідно із законом або обмежено обороноздатного, та майна, зазначеного в ч. 8 ст. 57 Закону України "Про виконавче провадження", на яке звернено стягнення і яке підлягає примусовій реалізації [7].

Система електронних торгів (надалі – Система) – інформаційна електронна система, що забезпечує здійснення в електронній формі процесів прийняття та розміщення інформації про лоти, подання й обробки заявок на участь в електронних торгах, проведення електронних торгів з реалізації арештованого державними виконавцями майна, обробки інформації про електронні торги.

Після закінчення електронних торгів (закінчення терміну аукціону з урахуванням його можливого продовження) на вебсайті відображається інформація про завершення електронних торгів. Система автоматично формує та розміщує на вебсайті протокол електронних торгів за лотом у день закінчення таких електронних торгів або не пізніше наступного робочого дня.

Система в день проведення електронних торгів або не пізніше наступного робочого дня розміщує аналогічний протокол електронних торгів за лотом з повною інформацією про переможця електронних торгів в особистому кабінеті переможця.

Відповідно до Постанови Верховного Суду від 31.05.2018, якою було залишено без змін Постанову суду апеляційної інстанції щодо скасування результатів електронних торгів, зазначено таке.

Апеляційний суд установив, що 12 лютого 2016 р. ОСОБА_4 подав заяву на участь в електронних торгах лоту "Мотоцикл ""BMW S1000RR" у розібраному стані, некомплект, б/у" та сплачено гарантійний внесок у розмірі 3 847,67 грн.

Із 17 лютого 2016 р. по 19 лютого 2016 р. ДП "Сетам" було проведено електронні торги з реалізації вказаного майна.

Переможцем торгів визнано єдиного учасника під номером 14 – ОСОБА_4.

6 квітня 2016 р. в особистий кабінет переможця надійшло повідомлення про відхилення зі ставкою 76 953,42 грн від перемоги в торгах "Мотоцикл "BMW S1000RR", у розібраному стані, некомплект, б/у" через лист відділу ДВС про відсутність сплати від переможця за придбане майно.

Листом від 26 квітня 2016 р. ДП "Сетам" повідомило позивача про формування 26 лютого 2016 р. протоколу про проведення електронних торгів по лоту НОМЕР_1, який цього ж дня об 14–21 год було надіслано в його особистий кабінет. Відповідач зазначав, що формування протоколу відбулося із запізненням у зв'язку з модернізацією сайта.

Установлено, що ДП "Сетам" зобов'язане забезпечувати програмний доступ до системи електронних торгів, технологічне забезпечення, збереження та захист

даних, що містяться у цій системі. На організацію та проведення електронних торгів, а відтак на нього, як організатора проведення електронних торгів, покладено обов'язок своєчасно формувати результати проведення електронних торгів, розміщувати на вебсайті та в особистому кабінеті переможця протокол електронних торгів.

Встановивши, що відповідач не надав належних доказів на підтвердження направлення та розміщення в особистому кабінеті позивача протоколу від 26 лютого 2016 р., згідно з наданими позивачем скріншотами з його особистого кабінету у період з лютого 2016 р. по квітень 2016 р. протокол від 26 лютого 2016 р. не надходив, апеляційний суд дійшов правильного висновку, що дії відповідача з ненадсилання протоколу проведення електронних торгів від 26 лютого 2016 р. до особистого кабінету позивача є незаконними та порушують встановлені законодавством правила проведення торгів, що є підставою для визнання торгів недійсними.

Доводи касаційної скарги висновків суду не спростовують і зводяться до необхідності переоцінки доказів, що не входить до повноважень суду касаційної інстанції.

Отже, для того, щоб унеможливити пред'явлення таких позовів, організатору електронних торгів слід удосконалити процедуру надсилання інформації до особистого кабінету учасників електронних торгів.

Зловживання боржником свого права на недоторканність житла. Згідно зі ст. 56 Закону України "Про виконавче провадження" арешт майна (коштів) боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення [2].

Арешт на майно (кошти) боржника накладається виконавцем шляхом винесення постанови про арешт майна (коштів) боржника або про опис та арешт майна (коштів) боржника.

Арешт на рухоме майно, що не підлягає державній реєстрації, накладається виконавцем лише після проведення його опису.

Постанова про арешт майна (коштів) боржника виноситься виконавцем під час відкриття виконавчого провадження та не пізніше наступного робочого дня після виявлення майна.

Виконавець за потреби може обмежити право користування майном, здійснити опечатування або вилучення його у боржника та передати на зберігання іншим особам, про що він виносить постанову або зазначає обмеження в постанові про арешт. Вид, обсяг і термін обмеження встановлюються виконавцем у кожному конкретному випадку з урахуванням властивостей майна, його значення для власника чи володільця, необхідності використання та інших обставин.

Про проведення опису майна (коштів) боржника виконавець виносить постанову про опис та арешт майна (коштів) боржника.

Копія постанови про опис та арешт майна (коштів) надається сторонам виконавчого провадження.

Перешкоджання вчиненню виконавцем дій, пов'язаних зі зверненням стягнення на майно (кошти) боржника, порушення заборони виконавця розпоряджатися або користуватися майном (коштами), на яке накладено арешт, а також інші незаконні дії щодо арештованого майна (коштів) тягнуть відповідальність, установлену законом.

Однак дуже часто боржник протидіє діяльності виконавця щодо складання акта опису майна. Законодавством передбачено право виконавця звернутися до суду з поданням про примусове проникнення до житла боржника. Так, згідно зі ст. 439 ЦПК України питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника – фізичної особи або особи, у якої перебуває майно боржника чи майно та кошти, належні боржнику від інших осіб, або дитина, щодо якої є виконавчий документ про її відібрання, при виконанні судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) вирішується судом за місцезнаходженням житла чи іншого володіння особи або судом, який ухвалив рішення за поданням державного виконавця, приватного виконавця. Однак під час здійснення виконавчого провадження виникає необхідність скласти акт опису саме об'єкта нерухомості, а боржник чинить перешкоди цьому [4].

Задля запобігання цьому зловживанню боржником пропонуємо ст. 56 Закону України "Про виконавче провадження" викласти в такій редакції: "У випадку відсутності доступу до майна боржника, що підлягає опису, виконавець вправі проводити опис майна, що підлягає арешту й опису шляхом візуального спостереження чи за технічною документацію на таке майно" [2].

Ініціювання боржником паралельного судового розгляду щодо оскарження результатів електронних торгів у той час, як новий власник звертається з позовом до суду про усунення перешкод у користуванні житловим приміщенням та виселення. Як приклад зловживання боржником своїми правами можна навести таку судову практику. Постановою Апеляційного суду Харківської обл. від 08 лютого 2018 р. встановлено. У червні 2017 р. ОСОБА_2 звернувся з позовом до ОСОБА_4 про визнання права користування припиненим та зняття з реєстрації.

4 жовтня 2017 р. представником ОСОБА_4 – ОСОБА_6 подано клопотання про зупинення провадження у зазначеній справі на підставі п. 4 ч. 1 ст. 201 ЦПК України (у редакції, чинній на час подання клопотання).

Ухвалою Комінтернівського районного суду м. Харкова від 11 грудня 2017 р. провадження у справі зупинено до розгляду по суті цивільної справи за позовом ОСОБА_5 до Комінтернівського відділу державної виконавчої служби міста Харкова Головного територіального управління юстиції в Харківській обл., Державного підприємства "Національні інформаційні системи", Харківської філії державного підприємства "Національні інформаційні системи", третя особа: ОСОБА_4, про визнання результатів електронних торгів недійсними, визнання недійсним протоколу проведення електронних торгів та застосування наслідків недійсності електронних торгів.

В апеляційній скарзі представник ОСОБА_2 – ОСОБА_3 просить скасувати ухвалу суду першої інстанції як незаконну та необґрунтовану і постановити нову ухвалу, якою відмовити в задоволенні клопотання про зупинення провадження по справі. Він посилається на те, що судом першої інстанції порушено розумні терміни розгляду справи, що порушує права позивача й унеможливлює його доступ до правосуддя.

Крім того, зупинивши провадження у справі, суд не зазначив, у чому полягає неможливість розгляду позовних вимог ОСОБА_2 до врегулювання іншої цивільної справи, які обставини він вважає за неможливе встановити в судовому засіданні та що саме перешкоджає розгляду справи по суті.

Перевіряючи законність й обґрунтованість ухвали суду в межах доводів і вимог апеляційної скарги, судова колегія вважає, що апеляційна скарга підлягає задоволенню, з огляду на таке.

Постановляючи ухвалу, суд першої інстанції виходив із норм п. 4 ч. 1 ст. 201 ЦПК України (у редакції, чинній на час постановлення ухвали), відповідно до якої суд зобов'язаний зупинити провадження по справі у разі неможливості розгляду цієї справи до розв'язання іншої справи, що розглядається в порядку конституційного, цивільного, господарського, кримінального чи адміністративного судочинства [4].

Однак судова колегія не погодилась із таким висновком.

З матеріалів справи видно, що ОСОБА_2 звернувся з позовом до ОСОБА_4 про визнання права користування припиненим та зняття з реєстрації.

Підставою зупинення провадження по справі було перебування у провадженні Комінтернівського районного суду м. Харкова цивільної справи за позовом ОСОБА_5 до Комінтернівського відділу державної виконавчої служби міста Харкова Головного територіального управління юстиції в Харківській обл., Державного підприємства "Національні інформаційні системи", Харківської філії державного підприємства "Національні інформаційні системи", третя особа: ОСОБА_4, про визнання результатів електронних торгів недійсними, визнання недійсним протоколу проведення електронних торгів та застосування наслідків недійсності електронних торгів.

При постановленні оскаржуваної ухвали судом першої інстанції не було взято до уваги, що порушення провадження у справі, предметом спору в якій є визнання результатів електронних торгів недійсними, визнання недійсним протоколу проведення електронних торгів і застосування наслідків недійсності електронних торгів, не перешкоджає з'ясуванню обставин у справі, у якій предметом спору є усунення перешкод у користуванні квартирою, що належить позивачу на праві власності.

Пунктом 33 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 12.06.2009 "Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції" передбачено, що, визначаючи наявність передбачених ст. 201 ЦПК підстав, за яких провадження у справі підлягає обов'язковому зупиненню, суд повинен, зокрема, враховувати, що така підстава для зупинення провадження у справі, як зазначено в п. 4 ч. 1 цієї статті – неможливість розгляду цивільної справи до врегулювання іншої справи, що розглядається в порядку конституційного, цивільного, господарського, кримінального чи адміністративного судочинства, застосовується у тому разі, коли в цій іншій справі можуть бути вирішені питання, що стосуються підстав, заявлених у справі вимог, чи умов, від яких залежить можливість її розгляду [9].

У цьому випадку відповідачем і його представником не надано обґрунтованих доводів для зупинення провадження за позовом ОСОБА_2, а тому судова колегія не вбачає правових підстав для зупинення провадження у справі за обставин, зазначених заявником, з урахуванням вимог п. 6 ч. 1 ст. 251 ЦПК України [4].

Зневажливе ставлення учасників виконавчого провадження до виконавця під час розгляду в суді скарги на дії виконавця. За значений вид зловживання процесуальних прав є передумовою для залишення без розгляду скарги на дії виконавця, хоча прямо і не випливає з норм чинного законодавства. Проте Велика Палата Верховного Суду у своїй Постанові від 13.03.2019 у справі № 199/6713/14-ц, розглядаючи справу за скаргою ОСОБА_3 на бездіяльність головного державного виконавця відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Нещадима Івана Сергійовича щодо виконання ухвали Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська від 21 червня 2017 р., скасувала Ухвалу Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська від 2 квітня 2018 р. та постанову Апеляційного суду Дніпропетровської обл. від 21 серпня 2018 р., зазначаючи таке.

Завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і врегулювання цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав й інтересів юридичних осіб, інтересів держави (ч. 1 ст. 2 ЦПК України) [4].

Відповідно до ч. 2 цієї ж статті суд та учасники судового процесу зобов'язані керуватися завданням цивільного судочинства, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі.

Повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом і неприпустимість зловживання процесуальними правами є основними засадами (принципами) цивільного судочинства (п. 2 та 11 ч. 3 ст. 2 ЦПК України) [4].

Учасники справи зобов'язані виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу (п. 1 ч. 2 ст. 43 ЦПК України).

Учасники судового процесу та їхні представники мають добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається (ч. 1 ст. 44 ЦПК України) [4].

За змістом ч. 2 цієї статті перелік дій, що суперечать завданню цивільного судочинства та які залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами, не є вичерпним.

У скарзі ОСОБА_3 неодноразово використовує нецензурну лексику, лайливо характеризує державного виконавця та його роботу (Т. 1, а, с. 6) і стверджує, що звернувся до суду за захистом своїх прав саме тому, що державний виконавець має такі характеристики.

Нецензурна лексика, образливі та лайливі слова чи символи, зокрема, для надання особистих характеристик учасникам справи, іншим учасникам судового процесу, їхнім представникам і суду (суддям) не можуть використовуватися ні у заявах по суті справи, заявах із процесуальних питань, інших процесуальних документах, ні у виступах учасників судового процесу та їхніх представників.

Велика Палата Верховного Суду переконана, що використання одними учасниками судового процесу та їхніми представниками нецензурної лексики, образливих і лайливих слів чи символів у поданих до суду документах й у спілкуванні із судом (суддями), з іншими учасниками процесу та їхніми представниками, а також учинення аналогічних дій є виявом очевидної неповаги до честі, гідності зазначених осіб з боку тих, хто такі дії вчиняє. Ці дії суперечать основним засадам (принципам) цивільного судочинства (п. 2 й 11 ч. 3 ст. 2 ЦПК України), а також його завданню, яке превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі (ч. 1 та 2 зазначеної статті). З огляду на це вчинення таких дій суд може визнати зловживанням процесуальними правами та застосувати, зокрема, наслідки, передбачені ч. 3 ст. 44 ЦПК України [4].

Аналогічно Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), застосовуючи підп. "а" п. 3 ст. 35 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод оголошує неприйнятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі ст. 34, якщо він вважає, що ця заява є зловживанням правом на її подання. Для прикладу, ЄСПЛ констатує зловживання правом на подання заяви, коли заявник під час спілкування з ЄСПЛ уживає образливі, погрозливі або провокативні висловлювання проти уряду-відповідача, його представника, органів влади держави-відповідача, проти ЄСПЛ, його суддів, Секретаріату ЄСПЛ або його працівників (див. ухвали щодо прийнятності у справах "Ржегак проти Чеської Республіки" від 14 травня 2004 р. (Rehak v. theCzechRepublic, заява № 67208/01), "Дюрінже та Грандж проти Франції" від 4 лютого 2003 р. (DuringerandGrunge v. France, заяви № 61164/00 і № 18589/02) [16].

У справі № 199/6713/14-ц суди першої й апеляційної інстанцій розглянули скаргу, незважаючи на те, що скаржник неодноразово у скарзі нецензурно, використову-

ючи лайливі слова, характеризував державного виконавця та його роботу.

Велика Палата Верховного Суду вважає такі дії скаржника виявом неповаги до суду й інших учасників процесу та констатує, що подання такої скарги є зловживанням скаржником його процесуальним правом, невиконанням обов'язку керуватися завданням цивільного судочинства.

Якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, то суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання (ч. 3 ст. 44 ЦПК України) [4].

Використання одними учасниками судового процесу та їхніми представниками нецензурної лексики, образливих і лайливих слів чи символів у поданих до суду документах і у спілкуванні із судом (суддями), з іншими учасниками процесу та їхніми представниками, а також учинення аналогічних дій є виявом очевидної неповаги до честі, гідності цих осіб з боку тих, хто такі дії вчиняє. Ці дії суперечать основним засадам (принципам) цивільного судочинства (п. 2 і 11 ч. 3 ст. 2 ЦПК України), а також його завданню, що превалює над будь-якими іншими міркуваннями в судовому процесі (ч. 1 та 2 зазначеної статті). З огляду на це вчинення таких дій суд може визнати зловживанням процесуальними правами та застосувати, зокрема, наслідки, передбачені ч. 3 ст. 44 ЦПК України [4].

Висновки. Проаналізувавши приклади судової практики щодо можливих засобів зловживання процесуальних прав учасниками виконавчого провадження, можна прийти до висновку про певні недоліки чинного процесуального законодавства. Саме узгодження законодавцем цих колізій буде сприяти дотриманню європейських стандартів права на справедливий судовий розгляд.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 06.03.2020).
2. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року, № 1404-VIII від 13.02.2020 зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19 (дата звернення: 06.03.2020).
3. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України від 2 червня 2005 року № 2623-IV від 20.01.2018 зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15(дата звернення: 06.03.2020).
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV від 13.02.2020 зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15 (дата звернення: 06.03.2020).
5. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів": Закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII від 20.03.2020 від 13.02.2020 зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19 (дата звернення: 06.03.2020).
6. Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 207 із змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2016-%D0%BF (дата звернення: 06.03.2020).
7. Порядок реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів: Наказ Міністерства юстиції України від 22 грудня 2015 року № 2710/5 та зареєстрованого 23 грудня 2015 року за № 1620/28065 [втратив чинність]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1620-15 (дата звернення: 06.03.2020).
8. Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2010 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015 (дата звернення: 06.03.2020).
9. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06.2009 року № 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-09 (дата звернення: 06.03.2020).
10. Талан Л.Г. Виконавче провадження в структурі цивілістичного процесу. *Вісник Академії правових наук України.* 2009. № 2. С. 100.
11. Якимчук С. О. Виконання судових рішень як частина судового розгляду : автореф. дис. … канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Харків, 2015. 20 с.
12. Ткачук О. С. Проблеми реалізації судової влади у цивільному судочинстві : монограф. Харків: Право, 2016. 276 с.
13. Юков М. К. Теоретические проблемы системы гражданского процессуального права : автореф. дис. …д-ра юрид. наук. Свердловск, 1982. 20 с.
14. Білоусов Ю. В. Цивільне виконавче право як самостійна галузь права. *Закон і бізнес*. 2001. 3-9 лют. С. 7
15. Фурса С. Я. Виконавче провадження в Україні : навч. посіб. / С. Я. Фурса, С. В. Щербак. Київ: Атіка, 2002. 480 с.
16. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. : ратифіковано Україною 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 06.03.2020).
17. Hornsbyv. Greece, 19 March 1997, par. 40, ECHR 1997-II.
18. Krutkov. Ukraine (no. 2), app. no. 33930/05, 27 November 2008, par. 19.
19. Зайцев И. М. Проблемы борьбы с сутяжничеством в арбитраже. *Проблемы борьбы с правонарушениями, причиняющими ущерб экономике* : мат. респ. экон.-прав. науч. конф. Донецк, 1972. С. 302.
20. Чечина Н. А., Элькинд П. С. Об уголовно-процессуальной и гражданской процессуальной ответственности. *Сов. государство и право*. 1973. № 9. С. 33–41.
21. Агарков М. М. Проблема злоупотребления правом в советском гражданском праве. *Известия АН СССР. Отд-ние экономики и права*. 1946. № 6. С. 538.
22. Братусь С. Н. О пределах осуществления гражданских прав (ст. 5 Основ гражданского законодательства Союза ССР и союзных республик). *Известия вузов. Правоведение*. 1967. № 3. С. 80-81.
23. Фурсов Д. А., Харламова И. В. Теория правосудия в кратком трехтомном изложении по гражданским делам. Т. 2 : Гражданское судопроизводство как форма отправления правосудия. Москва: Статут, 2009. 599 с.
24. Приходько И. А. Воспрепятствование разрешению дел в арбитражных судах: актуальные вопросы судебного правоприменения. Москва, 2006. 305 с.

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VRvid 01 sichnia 2020 roku zi zminamy ta dopovnenniamy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (in Ukrainian).
2. Pro vukonavche provadgenia: Zakon Ukrainy vid 2 chervhya 2016 rokuNº 1404-VIII vid 13.02.2020 zi zminamy ta dopovnenniamy. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19 (in Ukrainian).
3. Pro osnovy socialnogo zachusty bezdomnuch osib ta bezprutylnuch ditey: Zakon Ukrainy vid 2 chervnya 2005 roku № 2623-IV vid 20.01.2018 zminamy ta dopovnenniamy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15 (in Ukrainian).
4. Civilniy processualniy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainyvid18 beriezn ya 2004 roku № 1618-IVvid13.02.2020 zminamy ta dopovnenniamy. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15 (in Ukrainian).
5. Pro organu ta osib, yaki zdiysnyuut prumusove vukonannya sudovuch rishen ta risheninshuch organiv: Zakon Ukrainy vid 2 chervhya 2016 roku № 1403-VIII vid 20.03.2020 vid 13.02.2020 zminamy ta dopovnenniamy. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19 (in Ukrainian).
6. Pro zatverdzhennya Pravil reestratsiї mistsya prozhivannya ta Poryadku peredachi organami reestratsiї informatsiї do Єdinogo derzhavnogo demografichnogo reestru: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni vid 2 bereznya 2016 r. № 207 iz zminami ta dopovnennyami. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2016-%D0%BF (in Ukrainian).
7. Poryadok realizatsiї areshtovanogo mayna shlyakhom provedennya elektronnikh torgiv: Nakaz Ministerstva yustitsiї Ukraïni vid 22 grudnya 2015 roku № 2710/5 ta zareestrovanogo 23 grudnya 2015 roku za № 1620/28065 [vtrativchinnist']. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1620-15 (in Ukrainian).
8. Pro strategiyu reformuvannya sudoustroyu, sudochinstva ta sumizhnikh pravovikh institutivna 2015–2010 roki: Ukaz Prezidenta Ukraïni vid 20 travnya 2015 roku № 276/2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015 (in Ukrainian).
9. Pro zastosuvannya norm tsivil'nogo protsesual'nogo zakonodavstva pri rozglyadi sprav u sudi pershoї instantsiї: Postanova Plenumu Verkhovnogo Sudu Ukraïni vid 12.06.2009 roku № 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-09 (in Ukrainian).
10. Talan L.G. Vikonavche provadzhennya v strukturi tsivilistichnogo protsesu [Enforcement proceedings in the civil procedure structure] Visnik Akademiї pravovikh nauk Ukraïni. 2009. № 2. S. 100 (in Ukrainian).
11. Yakimchuk S. O. Vikonannya sudovikh rishen' yak chastina sudovogo rozglyadu. [Enforcement of judicial decisions as a part of trial]: avtoref. dis. kand. yurid. nauk : spets. 12.00.03. Kh., 2015. 20 s. (in Ukrainian).
12. Tkachuk O. S. Problemi realizatsiї sudovoї vladi u tsivil'nomu sudochinstvi [Problems of judicial power's implementation in civil procedure]: monografiy. Kh., Pravo, 2016. 276 s. (in Ukrainian).
13. Yukov M.K. Teoreticheskie problemy sistemy grazhdanskogo protsessual'nogo prava. [Theoretical problems of civil procedural law system]: avtoref. dis. d-rayurid. nauk. Sverdlovsk, 1982. 20 s. (in Russian).
14. Bilousov Yu. V. Tsivil'ne vikonavche pravo yak samostiyna galuz' prava [Civil enforcement law as a separate field of law]. Zakon i biznes. 2001. 3-9 lyut. S. 7 (in Ukrainian).
15. Fursa S. Ya. Vikonavche provadzhennya v Ukraïni [Enforcement in Ukraine]: navch. posibnik / S. Ya. Fursa, S. V. Shcherbak. K.: Atika, 2002. 480 s. (in Ukrainian).

16. Konventsiz pro zakhist prav lyudini ta osnovopolozhnikh svobod vid 04 listopada 1950 r. RatifikovanoUkraïnoyu 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (in Ukrainian).
17. Hornsbyv. Greece, 19 March 1997, par.40, ECHR 1997-II (in English).
18. Krutkov. Ukraine (no. 2), app. no. 33930/05, 27 November 2008, par. 19 (in English).
19. Zaytsev I. M. Problemy bor'by s sutyazhnichestvom v arbitrazhe [Problems with abusing in arbatrary]*: materialy resp. ekon.-prav. nauch. konf.* Donetsk, 1972. S. 302 (in Russian).
20. Chechina N. A.,El'kindP. S. Ob ugolovno-protsessual'noy i grazhdanskoy protsessual'noy otvetstvennosti [About criminal and civil procedural responsibilities] *Sov. gosudarstvo i pravo.* 1973. № 9. S. 33–41 (in Russian).
21. Agarkov M. M. Problema zloupotrebleniya pravom v sovetskom grazhdanskom prave [Problems of abusing the procedural rights in soviet civil law] *Izv. AN SSSR. Otd-ni eekonomiki i prava*. 1946. № 6. S. 538 (in Russian).
22. Bratus' S. N. O predelakh osushchestvleniya grazhdanskikh prav [About limits of civil rights implementation] (st. 5 Osnov grazhdanskogo zakonodatel'stva Soyuza SSR i soyuznykh respublik) .Izv. vuzov. Pravovedenie. 1967. № 3. S. 80–81 (in Russian)
23. Fursov D. A., Kharlamova I. V. Teoriya pravosudiya v kratkom trekhtomnom izlozhenii po grazhdanskim delam [Theory of justice in brief three volumes edition of civil cases]. M.: Statut, 2009. 599 s. (in Russian).
24. Prikhod'ko I. A. Vosprepyatstvovanie razresheniyu del v arbitrazhnykh sudakh: aktual'nye voprosy sudebnogo pravoprimeneniya [Obstacles of cases resolution in arbitrary: current issues of judicial implementation]. M., 2006. 305 s. (in Russian).

Received: 05/03/2020
1st Revision: 30/03/2020
Accepted: 15/04/2020

S. Kravtsov, PhD (Law), Associate Prof.
Yaroslav Mudruy National Law University, Kharkiv, Ukraine

EXECUTIVE PROCEEDINGS AS THE FINAL STAGE OF THE TRIAL IN LIGHT OF ECHR PRACTICE AND ANTI-VIOLATION OF EXECUTIVE PROCEEDINGS PARTICIPANTS' PROCEDURAL RIGHTS

The paper explores the issues on the enforcement of judgments and its effectiveness, as well as the access to justice in civil cases. Based on the materials analyzed, the nature of the execution of civil decisions and enforcement proceedings in general is clarified. The abuse of law in the execution of court decisions is investigated. Based on the above analysis, the following types are distinguished: abuse by the claimant of the right to choose the place of enforcement proceedings commencing, the registration by the debtor at his place of residence (which is the sole property of the debtor that can be recovered) of a minor child, the cancellation of the results of electronic bidding through formal technical mistakes of the electronic auction organizer, abuse of the debtor's right to privacy, the initiation of parallel litigation by the debtor on the results of electronic bidding while the new owner sues the court to remove obstacles to the use of the premises and evictions, contemptuous attitude of enforcement proceedings participants to the executor while the complaint against the executor's actions is under the court's consideration.

The availability of justice in civil cases and the effectiveness of the mechanism for the protection of rights, freedoms and interests are directly linked to the observance of the requirement for irrevocable implementation of court decisions at the level of national law and the existence of effective enforcement mechanisms. The question of the nature of enforcement proceedings and their place in the legal system remains debatable in the civil procedural literature. As a rule, consideration of abuse of procedural rights is conducted in two directions, which do not exclude each other – from the point of view of the evaluation of abuse as a negative procedural phenomenon oranalysis of certain forms of abuse of procedural rights. There are also studies that deny the legitimacy of the design abuse of procedural rights.

Keywords: justice, enforcement proceedings, civil procedures, abuse of law.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal Studies, 2020; 1 (112): 43-48
УДК: 346.54
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2020/1.112-8

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv, Publishing center "Kyiv University", 2020

А. Рудковський, асп.
ORCIDID 0000-0001-9648-8773
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЛЬ ПРУДЕНЦІЙНОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ НАГЛЯДУ ЗА СТРАХОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Досліджено сучасний стан ринку страхових послуг в Україні та історію його становлення. Розглянуто наявні проблеми, що заважають прогресивному розвитку ринку та залученню інвестицій. Приділено увагу новітнім законодавчим змінам у державному регулюванні ринків фінансових послуг (банківського і небанківських) одним регулятором (НБУ) і доцільності його запровадження в небанківському фінансовому секторі та його подальшої ролі. Визначено основні важелі, завдяки яким Україна зможе отримати фінансову систему, що відповідає міжнародним стандартам. Зосереджено увагу на положеннях Директиви ЄС Solvencyll та вимогах і стандартах, що закріплені в ній. Обґрунтовано доцільність запровадження всебічного пруденційного нагляду за страховиками, де визначено його особливості та механізми, завдяки яким він працює ефективно. Досліджено досвід країн, які вже запровадили такий нагляд. Визначено низку суттєвих змін, серед яких необхідно виділити прозору фінансову звітність, нові стандарти в наданні послуг, розширення функцій нагляду уповноваженого органу тощо, що дозволять запровадити належний захист прав споживачів фінансових послуг.

Визначено як низку переваг, так і недоліків сучасних змін та подальшої трансформації вітчизняного законодавства у сфері нагляду за страховою діяльністю до найкращих міжнародних стандартів. З'ясовано, яких змін зазнає ринок страхування України та на що очікувати страховикам у найближчі роки, проаналізовано, яких втрат необхідно буде зазнати та що вони здобудуть у підсумку. Зосереджено увагу на захисті прав споживачів фінансових послуг задля унеможливлення настання подій, що мали місце на страховому ринку України на етапі його становлення.

Ключові слова: страхування, страховик, страхувальник, пруденційні норми, страховий нагляд, платоспроможність, небанківська фінансова установа.

Вступ. Станом натепер законодавство України проходить повноцінний етап оновлення та запровадження нових стандартів і норм, що відповідають міжнародному законодавству та законодавству Європейського Союзу. Наша країна перебуває у процесі реформ і тотальних змін, що мають змінити економічне життя держави та й загалом поліпшити інвестиційний клімат для міжнародних партнерів, оскільки значна кількість із них мають бажання щодо введення бізнесу на території України. Однак для того, щоб економічні показники українських підприємців були позитивними та бізнес почав відроджуватися, необхідні певні гарантії та середовище, яке зі свого боку надасть усі можливості для ведення господарської діяльності. Це нова система опо-

© Рудковський А., 2020